

Vergaderjaar 2019–2020

34 843

Seksuele intimidatie en geweld

Nr. 38

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 december 2019

Zedenmisdrijven zijn ernstige misdrijven met vaak ernstige, ingrijpende en langdurige gevolgen voor slachtoffers. Slachtoffers kampen bovendien met gevoelens van schaamte, onmacht en onveiligheid en worden soms bedreigd. Sommige slachtoffers durven hierdoor seksueel misbruik niet te melden of geen aangifte te doen bij de politie. Dit vind ik een zeer kwalijke zaak en het motiveert mij des te meer om de aanpak van seksueel misbruik sluitend te maken. Zeker waar het gaat om seksueel misbruik van kwetsbare minderjarigen of jongvolwassenen dient onze strafrechten stevig en vroegtijdig te kunnen optreden tegen de daders.

De aanpak is gericht op het zoveel mogelijk voorkomen van zedenmisdrijven. Ernstige zedenzaken, zoals verkrachting of aanranding, beginnen soms met het delen van naaktfoto's of met het online seksueel verleiden of seksueel «inkapselen» van kinderen of jongeren. Dit onderstreept het belang van een stevige aanpak van online ongewenst seksueel gedrag, met een sterke focus op preventie. De (online) veiligheid en ook de bescherming van jonge slachtoffers is en blijft een van mijn grootste prioriteiten.

Het vroegtijdig tegen daders van strafbaar seksueel gedrag kunnen optreden, vereist dat we minderjarigen en jongvolwassenen een zo laagdrempelige mogelijkheid bieden om hun verhaal te doen. Zodat strafbare gedragingen zo snel mogelijk aan het licht komen en worden stopgezet, ook om herhaald slachtofferschap of nieuwe slachtoffers te voorkomen. Dit is ook van belang om het slachtoffer van seksueel misbruik te kunnen beschermen en – al gelang zijn of haar situatie en behoeften – te kunnen bijstaan met informatie, advies, hulp en zorg.

Hieronder vat ik, mede namens de Minister voor Rechtsbescherming, kort samen waaruit onze aanpak bestaat en vervolgens schets ik hoe we samen met onze partners in de strafrechtketen erop inzetten de meldingsbereidheid van minderjarigen en jongvolwassenen te vergroten. Hierbij is ook aandacht voor het vergroten van het bewustzijn rondom (strafbaar)

ongewenst seksueel gedrag. Mijn ministerie werkt hierbij nauw samen met andere ministeries, zoals het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Aanpak strafbaar ongewenst seksueel gedrag

Een slachtoffer van seksueel misbruik of seksueel geweld kan terecht bij de politie of een van de Centra Seksueel Geweld (CSG's). Slachtoffers worden hier meteen geholpen. De CSG's bieden multidisciplinaire dienstverlening (forensisch-medische en psychosociale) aan slachtoffers en verlagen de drempel om seksueel misbruik of seksueel geweld bij de politie te melden. De CSG's zijn gericht op de acute fase, dat wil zeggen de eerste zeven dagen nadat het voorval heeft plaatsgevonden. Maar ook slachtoffers in de niet-acute fase kunnen zich melden bij een CSG, bij de politie of bij Slachtofferhulp Nederland.

In mijn brief van 12 november 2019 heb ik uitgebreid de strafrechtelijk aanpak van zedenzaken na melding en aangifte uiteengezet.¹ In alle politie-eenheden zijn gespecialiseerde zedenteams actief. De politie en het Openbare Ministerie (OM) investeren doorlopend in de kwaliteit van zedenrechercheurs en zedenonderzoeken. De veiligheid van slachtoffers en de risico's op herhaald slachtofferschap en herhaald daderschap staan hierbij centraal. Met de 15 miljoen euro die extra structureel is vrijgemaakt voor de zedenpolitie, wordt een stevige impuls aan de kwaliteit en capaciteit van de behandeling van zedenzaken worden gegeven.

Een andere stimulans voor een gerichte aanpak in zedenzaken is de in voorbereiding zijnde modernisering van de zedenwetgeving. Met onder meer de introductie van de nieuwe strafbaarstellingen van seks tegen de wil en seksuele intimidatie in het Wetboek van Strafrecht, waarover ik uw Kamer in mijn brief van 22 mei 2019 heb bericht, wil ik slachtoffers beter beschermen.² Zo wordt met de nieuwe strafbaarstelling van seks tegen de wil niet de dwang maar het handelen tegen de wil uitgangspunt voor strafbaarheid.³ Als de ene persoon aangeeft seks niet te willen, moet de andere persoon – die het initieert – daarna luisteren en handelen. Als het niet duidelijk is of de ander seks wil, heeft degene die het initiatief neemt straks een onderzoeksplicht. Onderzoek je dan niet of de ander wil, dan ben je straks strafbaar.

Met een actueel wettelijk kader dat is toegesneden op veelvoorkomende verschijningsvormen van strafbaar gedrag wordt het voor slachtoffers duidelijker voor welke strafbare feiten een dader vervolgd en bericht kan worden. Dit kan bijdragen aan de aangiftebereidheid van slachtoffers. De politie, het OM en andere organisaties uit de strafrechtketen krijgen met de nieuwe wetgeving meer mogelijkheden om doelgericht tegen verschillende typen strafbaar seksueel gedrag op te treden. Bij overschrijding van de norm kan een passende strafrechtelijke reactie volgen. Aansluitend op het wetgevingstraject wordt de komende tijd gezien wat er nodig is aan aanvullende maatregelen binnen en buiten de strafrechtketen voor een effectieve en efficiënte aanpak van seksueel misbruik.

Daarnaast pak ik online seksueel kindermisbruik stevig en integraal aan. In mijn brief van 22 november 2019 heb ik u bericht over de voortgang van

¹ Kamerstuk 34 843, nr. 37.

² Kamerstuk 29 279, nr. 427.

³ In de vorm van twee nieuwe delicten: 1. Seksuele handelingen tegen de wil, en 2. seksueel binnendringen van het lichaam tegen de wil.

mijn preventieve en repressieve aanpak.⁴ Er lopen verschillende projecten, zoals het voor mij op dit moment urgente traject om middels het bestuursrecht de verwijdering van online kinderpornografisch materiaal af te dwingen. Ook zet ik stevig in op preventie van daderschap, bijvoorbeeld door de specifieke hulplijn Stop it Now voor mensen met pedofiele gevoelens (en hun naasten). In de in voorbereiding zijnde modernisering van de zedenwetgeving overweeg ik ook het seksuele communiceren met kinderen strafbaar te stellen, als dit gedrag leidt tot het seksueel inkapselen van het kind.⁵

Meldingsbereidheid van ongewenst seksueel gedrag

Het kan ontzettend zwaar en moeilijk zijn voor slachtoffers om te praten over het ervaren seksueel misbruik, laat staan om zich te melden bij de politie of een andere instantie. Dit geldt minder als het een onbekende dader betreft, maar in sterke mate als de dader bekend is. Dit terwijl 80% van de daders van seksueel geweld een bekende is. Voor minderjarige slachtoffers en jongvolwassenen kan het extra moeilijk zijn om hun verhaal te doen. Om die reden zijn er specifieke landelijke voorzieningen naast tal van laagdrempelige, lokale initiatieven⁶ die zich (mede) richten op jonge slachtoffers.

Naast laagdrempelige mogelijkheden om seksueel misbruik te melden spelen bewustwordingsactiviteiten een belangrijk rol. Bewustwording is van belang om slachtofferschap bij jezelf of een naaste te herkennen, te weten waar je in welke situatie en voor welke hulp terecht kan. Ook kan het slachtoffers stimuleren om hun verhaal te doen en de directe sociale omgeving van een slachtoffer om steun te geven.

Aan het einde van de brief sta ik nog expliciet stil bij hoe ik de gezamenlijke aanpak en samenwerking tussen de organisaties in de zorg, onderwijs en de strafrechtketen rondom online ongewenst seksueel wil versterken. Deze organisaties leveren ieder op hun eigen werkterrein een bijdrage aan de aanpak van ongewenst seksueel gedrag, waaronder het vroegtijdig in beeld krijgen.

Ik vind het dan ook belangrijk het gesprek en de samenwerking tussen deze organisaties te faciliteren en te versterken.

Campagne «Wat kan mij helpen»

Om de meldingsbereidheid bij seksueel geweld te bevorderen is de Minister voor Rechtsbescherming op 25 november jl. een campagne gestart «Wat kan mij helpen». Deze campagne duurt drie jaar en brengt het belang en de mogelijkheden voor hulp na een ongewenste seksuele ervaring onder de aandacht. De campagne richt zich de eerste periode op slachtoffers vanaf 14 jaar tot 40 jaar. Bij deze leeftijdscategorie komt seksueel geweld het meeste voor en vanaf 14 jaar zijn slachtoffers in staat zelf hun verhaal te doen. De eerste reacties op deze campagne zijn positief. Het aantal bezoekers op de website (www.watkanmijhelpen.nl) is ruim 63.000 in de eerste drie weken van de campagne. Het is te zien dat dit onderwerp speelt en dat de campagne mensen raakt. De betrokken

⁴ Kamerstuk 31 015, nr. 180.

⁵ Kamerstuk 29 279, nr. 300.

⁶ Zoals het programma teach-the-teacher in Groningen waar scholen, gemeenten, GGD, Stichting Halt, de politie en het Veiligheidshuis samenwerken om goede, sluitende ondersteuning van slachtoffers (en hun ouders) ingeval van online seksueel grensoverschrijdend gedrag (o.a. ongewenste sexting en grooming) te realiseren. In Den Bosch werken VO-scholen, mbo-instellingen en speciaal onderwijs samen met een politiecontactpersoon om ongewenste sexting te voorkomen en sextingzaken sneller en adequaat op te pakken.

organisaties, CSG, Slachtofferhulp Nederland en de politie monitoren de invloed van de campagne op hun eigen organisaties. Zo heeft Slachtofferhulp Nederland een groei van het aantal deelnemers van de lotgenoten community gezien.

Hulplijn Helpwanted.nl

Minderjarigen en jongvolwassenen (tot 26 jaar) die te maken hebben (gehad) met online seksueel misbruik kunnen voor melding, informatie en advies terecht bij de hulplijn Helpwanted.nl. Het kan daarbij gaan om naaktfoto's van minderjarigen, het online lastig worden gevallen voor seksuele doeleinden (bijvoorbeeld grooming), gevallen van bedreiging, chantage, afpersing of wraak met naaktbeelden. Slachtoffers kunnen ook (anoniem) chatten en advies krijgen over wat strafbaar is en wanneer naar de politie te gaan. Ook ouders, docenten, hulpverleners en maatschappelijk werkers kunnen bij Helpwanted.nl terecht voor informatie en advies over thema's als sexting, sextortion en grooming.

Meldknop.nl

Meldknop.nl is een initiatief van Veiliginternetten.nl en biedt informatie en hulp bij internetproblemen. Een van de categorieën betreft seks, waaronder valt grooming, wraakporno, chantage met naaktbeelden, loverboys, kinderporno en sexting. Via een browserbutton hebben jongeren met 1 klik direct informatie, advies en hulp vinden bij vervelende ervaringen op het internet. Meldknop.nl wordt ondersteund door de politie. Bezoekers op de website worden ook doorverwezen naar de juiste organisatie voor het beantwoorden van verdere vragen.

Www.Vraaghetdepolitie.nl

Via de website Vraaghetdepolitie.nl kunnen jongeren laagdrempelig chatten met de politie en bijvoorbeeld vragen stellen over online seksueel gedrag, zoals rondom het vervaardigen en verspreiden van seksueel beeldmateriaal. Een politieagent geeft dan een persoonlijk advies bij vragen over online veiligheid en kan ook hulp bieden, zoals hulp bij het verwijderen van het online naaktfoto's en informatie over welke stappen je kunt zetten om (verder) verspreiding te voorkomen.

Samenwerking rondom ongewenst seksueel gedrag

Om minderjarige slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag eerder in het vizier te krijgen is het bovendien van belang dat organisaties in de strafrechtketen, de zorg en het onderwijs goed samen optrekken. Tijdens een door mijn ministerie in samenwerking met het Ministerie van OCW, het Ministerie van VWS en de Stichting School en Veiligheid op 26 juni jl. georganiseerde expertmeeting is met 60 experts in kaart gebracht hoe de aanpak en de samenwerking rondom sexting kan worden versterkt. De opbrengsten van de expertmeeting zijn via de kanalen van de Stichting School en Veiligheid richting scholen verspreid, waaronder goede praktijkvoorbeelden⁷. Een belangrijke vervolgactie van de expertmeeting is de oprichting van een expertisenetwerk. Het doel daarvan is dat experts vanuit het onderwijs, de zorg, de strafrechtketen en kenniscentra doorlopend inzichten, ervaringen en praktijkvoorbeelden rondom de aanpak van online ongewenst seksueel gedrag kunnen uitwisselen. Dit netwerk wil ik ook benutten om eventuele additionele mogelijkheden in beeld te krijgen om voor minderjarige slachtoffers (en jongvolwassenen)

⁷ Zie <https://www.schoolenveiligheid.nl/po-vo/kennisbank/expertmeeting-sexting-2019/>

het melden van online ongewenst seksueel gedrag nog laagdrempeliger te maken.

Daarnaast zet ik in op het vergroten van het bewustzijn van ouders over online ongewenst seksueel gedrag, waaronder ongewenste sexting. Momenteel verken ik de mogelijkheden om een online campagne uit te voeren die zich richt tot ouders en ze informeert over het waarom en hoe zij het gesprek daarover met hun kinderen kunnen voeren. Ouders spelen een belangrijk rol in gezonde opvoeding van kinderen op het gebied van seksualiteit en de steun van ouders kan een belangrijk verschil maken wat betreft de meldingsbereidheid van kinderen en jongeren bij politie of hulpverlenende instanties.

Tot slot

Met de geschetste inzet streef ik ernaar dat jonge slachtoffers zich gesteund voelen en ondersteund worden om hun verhaal bij politie en andere instanties te doen zodat we ze eerder en beter kunnen bijstaan en we daders stevig kunnen aanpakken.

Mijn doel is en blijft het realiseren van een meer sluitende aanpak opdat seksueel misbruik zoveel mogelijk wordt voorkomen en de (online) veiligheid van jonge mensen wordt vergroot.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus